

Stímuler
dit
Barns sprög

Kære forældre

Dit barn fødes ind i en verden fyldt af tale- og skriftsprog: I snakker, naboer synger, der er vejskilte og reklamer med bogstaver og ord.

Et sprog læres i sammenspillet med andre mennesker og for barnet er du som forælder den vigtigste person.

I denne folder er der samlet tips til, hvordan du kan stimulere dit 0-5-årige barns sprog samt forslag til pege- og billedbøger, som du kan læse højt og lege med sproget ud fra.

Aldersangivelsen ved de enkelte bøger er vejledende, da børn er forskellige.

Udarbejder: Bibliotekar Karen Agergaard

Illustrator: Siri Melchior

Udgiver: © BibMedia, Herlev 2020

Tryk: Nofoprint, Vallensbæk

Varenr.: 47112008

Sprog

Fra barnet bliver født suger hun til sig af alt det, der sker omkring hende. Når dit barn hører dig bruge sproget, så lærer hun bl.a. sprogets rytme, sproglydene og en masse ord. Så fortæl barnet, hvad du går og laver lige fra fødslen. Jo flere ord et barn støder på, jo større ordforråd får hun. Så tal med dit barn og giv tid: I starten skal dit barn bruge længere tid på at finde ordene. I samtalen øver barnet sig i at bruge sproget og i samtaleens kunst: skiftevis at tale og lytte.

Højtlesning

Det vigtigste ved højtlesning er, at I får en hyggelig oplevelse sammen ud fra en god historie. Højtlesning er dog også med til at stimulere dit barns sprog. I bøgerne støder I fx på ord og vendinger, som I måske ikke bruger hos jer. Husk: du kan ikke læse en bog forkert op. Hvis du er udfordret på selv at kunne læse højt, så findes der lyd-bøger, som I kan lytte til sammen.

Valg af bog

Lad barnet selv være med til at vælge bogen. Hvis dit barn har en speciel interesse for biler, så vælg gerne en voksenbog med flotte fotos, som I kan tale om biler ud fra.

Vær ikke bange for at læse den samme bog igen og igen, hvis det er det, som dit barn vil.

Måske kan dit barn til sidst bogen udenad, så hun kan læse den op for dig? Læn dig tilbage, nyd det og lyt!

Under læsningen

Forvent ikke, at dit barn sidder stille, når du læser op. Nogle børn kan lide at stå og andre at bygge med klodser under højtlesningen. Jo yngre barnet er, des oftere er der brug for lidt aktivitet undervejs. Gør sproget levende med stemmeskift og lyde. Husk også at tale om billederne. Følg op på det barnet byder ind med undervejs og relater gerne historien til barnets hverdag.

Skriftsproget

Allerede i en tidlig alder er det vigtigt at introducere dit barn til skriftsproget dvs. ord og bogstaver. Når I støder på ord og bogstaver i hverdagen, så tal om det. Du kan pege på vej- og reklameskilte, vise breve eller anden skreven tekst, når I støder på det.

Leg

Leg er afgørende for dit barns udvikling. Så leg også med sproget. Lad det blive en naturlig del af jeres hverdag. I kan gøre det, når I spiser, går en tur, lægger puslespil, ser en film osv.

Læs og leg med pegebøger

Jo før du begynder at læse for dit barn jo bedre, så det bliver en naturlig del af jeres hverdag. "Bad" dit barn i bøger dvs. ha' en masse bøger liggende, så der altid er en bog at vælge imellem.

Til de alleryngste er det godt med pegebøger. De er ofte af pap. Papbøger kan holde til meget og så kan de tørres af, hvis der gylpes eller savles! I pegebøger er der ikke nødvendigvis en fortløbende historie, men der er meget at se, røre, gøre og føle samt ikke mindst at snakke om.

Hej Gris af Pernille Westh (63.6)

I "Hej Gris" er der fotografier af dyr, som I typisk vil møde på en bondegård. Det er altid godt med fotografier til de yngste. Der er ingen tekst i bogen, så du må på banen med at sige dyrelyde. Efterhånden vil barnet prøve at efterligne dine lyde og bruge dem, når I møder et dyr.

Fra når barnet er ca. 1½-2 år kan I lege en leg med at placere 4-5 legetøjsdyr eller fotos af dyr på gulvet. I kan så sige dyrets navn og lyd. I kan senere udvide det med, at barnet skal bevæge sig som dyret eller fortælle, hvad vi kan få fra dyret fx fra hønen får vi æg.

Fra 1 år

Se, rør og føl

Nu kommer sanserne i brug. Her er bl.a. farveklatter, der føles forskelligt. Der er også musikinstrumenter, som dit barn kan spille på fx en tromme med blankt trommeskind. På hver side er der en tekst, som fortæller, hvad I skal gøre. Sidste side er et spejl, som vil begejstre selv de yngste børn, hvis du ligger barnet foran bogen, så hun kan se sig selv.

Leg med sanserne ved at "tromme" de yngste børn på kroppen. De ældre børn kan tromme på ting rundt i stuen, og I kan snakke om, hvor forskelligt det lyder. Snak også om farver ved middagsbordet: "Her får du en grøn broccoli", som senere kan blive til "Hvad farve har broccolien?"

Fra 0 år

Andre pegebøger med dyr:

Muuuh! siger koen:
min bog med dyrelyde

af Thorsten Saleina

Mine insekter

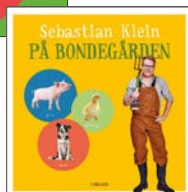
af Xavier Deneux (58.44)

Fra 1 år

På bondegården

af Sebastian Klein (63.6)

Fra 2 år

Andre pegebøger, der lægger op til brug af sanser og bevægelse:

Hvor er fru Høne?:
med bløde flapper og et spejl!

af Ingela P. Arrhenius

Fra 0 år

Bravo, små fingre!

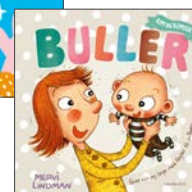
af Tristan Mory

Fra 0 år

Buller
– rim og remser

af Mervi Lindman

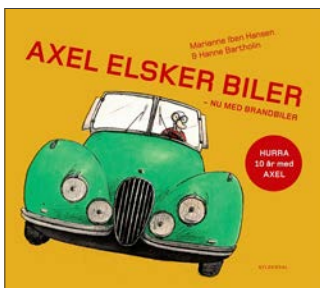
Fra 1 år

Læs og leg med rim og remser

En god måde at lege med sproget på er at læse bøger med rim og remser. De er ofte sjove og nemme at huske pga. rytmen - og at de rimer! Rim gør, at dit barn bliver opmærksom på de lyde, der er i sproget.

Fra dit barn er ca. 4 år kan du få hende til at rime med, ved at hun forudsiger det næste ord. Brug også det i hverdagen ved at fjerne ord. Brug også det i hverdagen ved at fjerne ord. Brug også det i hverdagen ved at fjerne ord. Brug også det i hverdagen ved at fjerne ord. Brug også det i hverdagen ved at fjerne ord.

Axel elsker biler - nu med brandbiler

af Marianne Iben Hansen

Der er billedbøger, hvor historien er skrevet på rim og nogle med mange enkeltstående rim.

"Axel elsker biler" er en skøn historie på rim. Axel er en bilglad and, som drager ud på eventyr for at finde sig en bil. Ønsket bliver opfyldt, da han ender i Harrys Autoland. Dit barn vil efterhånden kunne historiens omkvæd med bilmærker udenad. Sig det sammen, samtidig med at hun lader som om, hun kører bil. Derved får hun rytmen ind i kroppen. Lav også selv et rim-huskespil. Fx en brik med en bil. På en anden et smil. Eller hvad med and og spand?

Fra 3 år

Andre billedbøger med en historie skrevet på rim:

Kom nu, Sille

af Sofia Rådström

Fra 1 år

Mørkemusen

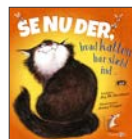
af Marianne Iben Hansen

Fra 3 år

Se nu der, hvad katten har slæbt ind

af Joy H. Davidson

Fra 3 år

Billedbøger fyldt med mange rim:

Hvem er jeg?: smådyr - rim med de mindste

af Lotte Salling

Fra 1 år

Funkelgnister: rim, råb og remser

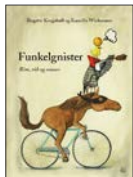
af Birgitte Krogsbøll

Fra 3 år

En løve i zebraklæder: og andre rablende, rimende remser om dyr

af Mattias Hundebøll

Fra 4 år

Læs og leg med bevægelse

Nogle billedbøger har forslag til aktiviteter undervejs eller som I kan lave bagefter. Det kan være alt lige fra en fysisk aktivitet til at I skal vende, dreje, ryste... bogen, mens I læser. Aktiviteten gør historien levende. Dit barn kan måske bedre holde koncentrationen.

Hun kan også tage historier med videre i sin leg. Søreverhistorier kan fx omdanne sengen til et farligt sørøverskib, hvor der kæmpes mod pirater og hajer.

Heksehullet

af Mette Kappel

Den starter sådan: "I heksens have er der et hul, hullet er sort som kul. Her putter hun ting ned, hun ikke kan li'..." Så går heksen ellers i gang med at rydde op og smide ting i hullet. Til sidst er huset tomt: hvor

skal hun så spise og sove? Imens du læser kan dit barn lade som om, at hun smider ting i hullet. I kan også finde ting, som hun kan smide i en spand, hver gang heksen smider noget i hullet. Heksen forsøger til sidst med magi at få alt på plads igen. I kan hjælpe heksen på vej med egne trylleord. Efterfølgende kan I med heksemagi, og ved at svinge tryllestaven, gå i gang med at rydde op i huset, hvis det trænger!

Fra 3 år

Andre bøger med bevægelse i:

Den her bog har lige stjålet min kat!

af Richard Byrne

Fra 3 år

En prik og en streg: Godnatevnyr til at tegne på ryggen

af Mette Hegnhøj

Fra 3 år

Krible krable rim for de små

af Lotte Salling

Fra 3 år

KRABBEN

"Hen over sandet vil den gå, den travle, lille krabbe, men kravler den forbi en tå, så vil den bare ... NAPPE."

Hånden er en krabbe, der til slut napper barnet i tæerne - eller krabben napper dig i tæerne!

Remsen er fra "Fagter og grimasser: 50 nye remser, der styrker sproget." af Lotte Salling (37.21)

Rim og remser kombineret med bevægelser gør det lettere for dit barn at huske, hvad der bliver sagt.

Læs og leg med ord og skrift

Vis dit barn læseretningen samt peg på bogstaver og ord, når du læser. Det giver dit barn en forståelse af, at sprog også består af skrift.

Lav også gerne vrøvleord eller volapyksprog. Det gør dit barn nysgerrig på sproget. I kan opfinde jeres egne ord for morgenmad: Trættehavregryn eller WC: pruttetønde.

Leg også med begreber. Det kan være forholdsord som "under", "over", "på"... Når dit barn hjælper med at dække bord, så bed hende om at lægge bestikket ved siden af tallerkenen og sætte vandskanden under bordet!

Andre bøger, der leger med ord eller skrift:

Hvad siger sneugleungen Ulla?

af Mette Moestrup

Fra 2 år

Den forkerte bog

af HuskMitNavn

Fra 3 år

Den fnuggede himmel-pop-trompet

af Birgitte Krogsbøll

Fra 3 år

Bogen helt uden billeder

af B.J. Novak

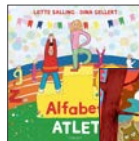
Fra 4 år

Alfabet-atlet

af Lotte Salling

Fra 4 år

Papegøjerne spang gok!

af Peter Adolphsen

Fra 5 år

Ma æ dat?

af Carson Ellis

En flok insekter finder en spire på jorden og undrer sig over, hvad det er. Spiren bliver en fin blomst, som insekterne nyder. Vi følger livets cyklus set fra insekternes perspektiv.

Den er sjov at læse op, da den er skrevet på insektsprog. I må gætte, hvad insekterne siger. Det er slet ikke svært. I kan snakke om, at sprog lyder forskelligt, alt efter hvor man bor og hvem man er. I kan lave jeres eget insektunivers i en æske fyldt med grene og blomster. Dit barn kan så fortælle små historier på sit eget insektsprog.

Fra 4 år

Listebog

af Birgitte Krogsbøll

Listebog er fuld af mange dejlige og sjove lister. Der findes lister fra "dyr med dejlige, tykke lår fra tykke til tykkest" til "vogne, vi bruger, fra fødsel til død". Listerne består også af vrøvleord som bæverbal-leburger og ørentvisteørevoksemos. En enkel liste kan give en masse snak: Mangler der noget på listen? Hvad betyder det ord?

I kan også lave jeres egne lister sammen. Lister med røde ting, søde ting eller sjove ting. Få gerne dit barn til at skrive en liste. I starten bliver det med kruseduller, men senere kommer der også bogstaver til.

Fra 4 år

Husk:

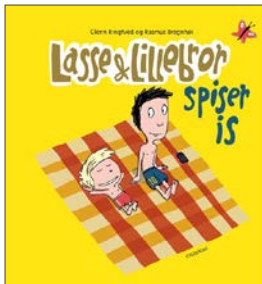
Dit barn gør, som du gør.

Hvis dit barn ser dig læse, så læser hun også. Du kan læse bøger, tidsskrifter, aviser, opskrifter, reklamer, gør-det-selv-maualer...

Læs og leg om hverdagen

Dit barn kan genkende situationer og følelser i historierne og spejle sig i dem - også selvom der optræder drager og trolde. Dit barn oplever ikke alt, hvad I læser, men det giver en forståelse for andres liv og følelser.

Tal om det I læser - undervejs eller bagefter. Lyt til, hvad dit barn siger og relater det til jeres hverdag. Ret ikke, hvis der bliver sagt forkerte ord eller sætninger. Du kan svare ved at sige det rigtige. Fx siger dit barn: "Jeg ser to koer". Du svarer: "Kan du se to køer på billedet?". Hvis dit barn fortæller noget, så spørg ind til det. Udvid gerne samtalen med andre ord. Dit barn siger: "Jeg er sur". Du svarer: "Er du ked af det, fordi din bror ikke vil lege med dig?". Husk at inddrage billederne. De kan udvide historien og vise noget, som ikke kommer frem i teksten. Der kan være til lang tids snak i én billedbog.

Lasse & Lillebror - spiser is

af Glenn Ringtved

Lillebror synes ikke, det er sjovt, når storebror Lasse vil bestemme. Lillebror er alligevel med på ideen, da Lasse bestemmer, at Lillebror skal hente is til dem. Det hele ender godt, selvom der er udfordringer undervejs. Fryseren er høj og det er Lillebror ikke. Lillebror vil gerne smage Lasses is, da han glemte at smage på sin egen. Hvordan historien ender viser billederne, ikke teksten.

En fin lille hverdagshistorie, hvor I bl.a. kan snakke om at være søskende, hvem bestemmer og det at være lille.

Fra 3 år.

Andre bøger med situationer og følelser fra hverdagen:

Nora går i vuggestue

af Kirsten Sonne Harild

Fra 1 år

Frede flipper ud

af Trine Bundsgaard

Fra 3 år

Stormhvalen

af Benji Davies

Fra 3 år

På toppen af bakken

af Linda Sarah

Fra 3 år

Anton, Hugo og Guldstenen

af Sissel-Jo Gazan

Fra 4 år

Hr. Løve i biografen

af Jan Oksbøl Callesen

Fra 4 år

Hvor du også kan hente inspiration til sprogstimulering:

- **#1000 bøger** (før skolestart) med tips og trick til bøger og højtlesning. Kvinden bag er børnebibliotekar Kathrine Bach Pachniuk. Findes på Facebook, Instagram og som blog.
- Find lydbøger og e-bøger på **eReolen GO** og en oase af gode film for de yngste på **Filmstriben.dk**. Brug dit lokale biblioteks-login fra din bopælskommune.
- **Lottesalling.dk** er forfatter Lotte Sallings hjemmeside, hvor du finder gratis billedbøger, sprog- og rimlege samt andre aktiviteter, hvor I leger med sproget.
- **Sprogsporet.dk** er bibliotekernes fælles indsats, der støtter sprogstimulering og tidlig læsefærdigheder. Her er boglister, forslag til sproglege, rim og andet godt.